

բացի Պաղոսայի համալսարանէն, ուր հայագետ մը կայ — Պրոֆ. Teza. Սակայն հոն ալ դժբախտաբար հայկական եւ ընդհանրապէս արեւելեան ուսմամբ զբաղելու ըզրդ չկայ. տիրող տարն է լատիններէն եւ յունարէնը, ինչպէս որ Պրոֆ. Տեշը կը գրէ մօզի Պաղոսայէն:

Մենք կը կարծէինք թէ «Կլիկեան հայերէնի», հեղինակը Գոկոս. Karst շատ մ'աշակերտներ ունեցած պիտի ըլլայ. սակայն հիմա հասու կ'ըլլանք թէ ինչու այս այնպէս եղած չէ: Գոկոս. Կարոտ երկայն ժամանակ աշխատեց է հիւպատոսական կամ գիւսնագիտական ծառայութեան պատրաստութեամբ թէպէտ այս խորհրդէն ետ կեցեր է վերջէն, եւ սկսեցրէ Armenisches Rechtsbuch (Գատաստանագիրք Հայոց) կիսատ թողուցած գործն աւարտելու եւ հրատարակելու: Այսպիսով մինչեւ հիմա վարպետ ըլլալու (Docieren) առիթ չէ ունեցեր, բայց կը յուսայ թէ գարնան արեւելեան լեզուներու ու իմանաւորի հայերէնի ուսուցչական կ'ըլլայ: Գոկոս. Կարոտ իւր նմակը կը վերջացնէ սա խօսքերով. «Ես ալ հայերէն նոր ծաղկող բանասիրութեան արտաբայ կարգի կարեւոր ըլլալուն վրայ համոզուած եմ, եւ մեծապէս կ'ուրախանամ, եթէ ասոր յարողութեան համար ես ալ նաբարակիտ մը կարենամ աւելցընել»:

Պարիսի հասալսարանին հայերէնի ուսուցչական է Պրոֆ. Meillet, որ հայերէնի հետամուտ երեք աշակերտ ունի: Այս աշակերտներէն մին Կաւկասեան ժողովրդոց բանասիրութիւնը պիտի ուսումնասիրէ, իսկ միւսներուն ընդգրկելի մասնաճիւղերը ծանօթ չեն: Պրոֆ. Մէյէ կ'ըսէ, որչափ կարելի է, աշակերտաց ձեռքը հայերէն լեզուա գրուած քերականութիւն կու տամ, հին ու նոր բնագիրներ, նաեւ թերթեր ու լրագիրներ: Բայց ընդհանրապէս Գաղղիոյ մէջ հայերէնով հետաքրքրուող քիչ հոգի կայ:

Ռոբիշ առթիւ խօսած ու տեղեկութիւն տուած ենք մի երեսայի համալսարանին մէջ «առ ոտս» Պրոֆ. Bittner հայագետին սորվող «ապագայ հայերէնագետներուն» մասին (ա. ՀԱ, ԺԵ, էջ 28):

Պրոֆ. H. Pedersen եւս հին հայերէնի դաս տուած է քանի մը տարի յառաջ՝ Կոպենհագի համալսարանին մէջ: Այս դասախօսութեանց ժամանակը գործածեց է Պետերմանի Brevis linguae armenicae grammatica, littera-

tura, chrestomathia (= Porta linguarum orientalis) Հար. Զ.) Պրոֆ. Զ. Պետերսընը չորս ունկնդիր ունեցած է, որոնցմէ մէկը — Bach — առաջին վեցամսական վերջը՝ գաւառներուն մէջ պաշտօն ընդունելով՝ ուսումնաթող կ'ըլլայ, միւս երկուքն ալ այլեւայլ պատճառներով Կոպենհագէն կը հեռանան, որով երկրորդ կիսամական կը մնայ միայն մէկ ունկնդիր — Anders Pedersen. — Վերջէն կը դադարեցընէ դասախօսութիւնները, որոնց կը յարդգեն Մեծ. Հայերէնագետին այն գեղեցիկ ուսումնասիրութիւնները, — անհամամատելի կերպով աւելի օգտակար ու մեծ ծառայութիւն մատուցող մեր մայրենի լեզուին քննութեանը:

Ցարակոյս չկայ թէ կան տակաւին մօզի ծանօթ եւ անծանօթ շատ մը հայերէնի հետաւորներ կամ ոչոքայն հայերէնագէտներ, որոնց մասին խօսիլն ապագային կը թողուք: Նաեւ առանձնականներու քով սորվողներ եւ նոյն իսկ — ինքնուսուցիչներ: Այս վերջիններէն յիշենք միայն վիեննարնակ Պր. Julius Rudolf արքունական պաշտօնային, որ հայ լեզուն ինքնօգնութեամբ ուսած է եւ որուն հետ հազիւ մօտ օրերս ծանօթանալու առիթն ունեցանք . . .

Հ. ԿԵՏԻՍ.

ԲՈՎԱՆԴԱԳՈՒԹԻՒՆ

ՌԵՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԼԵՃՈՒՄԱՅԱՆԱԿԱՆ — Հայերէն եւ դրացի լեզուները. 1:

ՊԵՏՄԱԿԱՆ — Ռուսաստանի կաթողիկոսայ Հայերը. 5:

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ — Սըջակունի դրամներ — Ժողովածոյը Նապոլի Սըջաքանը Պետրովիչ. 9:

ՄԱՏՆԱԿԱՆ — Քարտանքներ Եւսեփոս Կեսարացու Քրոնիկոնից մի ին մեղադրում. 15: —

Պետրովիչ թարգմանիչ, եւ իւր երկասիրութիւնները. 19:

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ — Ո՛րչափ ազգային կայ չունգրիայի եւ Դրամսիրականիայի մէջ. 22:

ՇԵՆԱԿԱՆ — Էփն հայոց տեղւոյ անունները. 27:

ԳՐԱԿԱՆ — Ապագայ Հայերէնագէտներ. 28:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ ԵՒ ՊԵՏԱՄԱՆԱՏՈՒ ԽՄԱՍԳԻՐ

Հ. ԱՌՈՒՍԵԼ Գ. ՊԱՐՈՆՉ

ՎԻԵՆՆԱ, ՄԻԻԲԱՐԻՆԱՆ ՑԱՐԱԿԱՆ